

Alan Hlad

Lungul zbor
spre casă

Traducere din engleză și note de
RODICA ȘTEFAN

HUMANITAS
fiction

Capitolul 1

EPPING, ANGLIA – 7 SEPTEMBRIE 1940

În ziua grozăviei, Susan Shepherd trebăluia în hulubărie, împrăștiind în tava lungă de metal amestecul de boabe de sorg, grâu și mazăre. Câțiva puiandri cu caș la gură și-au ridicat somnoroși căpșoarele de sub aripă, dar nu s-au obosit să plece din cuib. Cei-lalți porumbei erau cu toții afară, dând roată deasupra pășunii verzi unduitoare sau împodobind mestecenii cu ramuri plângătoare din pădurea Epping.

— O să ne ajutați să salvăm țara, a șoptit ea.

Hulubăria era o magazie de scânduri, cam de patru metri pe patru, cu multe mici compartimente înșirate de jur împrejur, ca într-o clasă de școală primară. Numai că în loc să adăpostească cizme de ploaie, pălării sau mănuși ude, boxele erau căsuțe pentru mai mult de șaizeci de porumbei. Hulubăria fusese construită de bunicul Bertie, înainte ca ea să se fi născut. I se adăugaseră o duzină de adăposturi noi, ridicate în grabă anul trecut. Lăsând la o parte numărul mai mare de porumbei, crescătoria bunicului era neschimbată de când Susan plecase la Universitatea din Londra să studieze zoologia. Același iz pătrunzător: mirosuri amestecate de pene, găinaț și grăunțe. Nu se așteptase să revină acasă atât de repede, însă activitatea ei ca voluntar la Asociația Națională pentru Porumbei o făcuse să-și amâne studiile pentru a se ocupa de lucruri mult mai importante – să crească porumbei voiajori pentru misiunile de război.

În timp ce Susan își scutura cu palma câteva grăunțe de pe fusta veche – cârpită și peticită de câteva ori –, ochii i-au căzut pe urmele de creion aproape șterse cu care Bertie însemna cât de mult se înălțase ea peste an. Se lipea cu spatele de tocul ușii și își

întindea gâtul ca o girafă. Nerăbdătoare să crească mai repede, ajunsese chiar să-și îndese hârtie în pantofi. Șase luni mai târziu, Bertie a izbucnit în râs când nepoțica lui, care uitase să-și pună hârtiile în încălțări, scăzuse cu doi centimetri și ceva. Ajunsese să îndrăgească creionul așezat pe creștet, scârțâitul minei de plumb pe lemn și speranța cu care întorcea capul să vadă cât mai crescuse, în timp ce porumbeii o urmăreau amuzați, uguind. Susan a îngenuncheat și a mângâiat prima însemnare, făcută la o vârstă fragedă, la scurt timp după ce venise să stea cu bunicii.

*Aveam o pășărea pe numele ei Enza. Am deschis fereastra și-năuntru a intrat Enza*¹.

Susan și-a alungat din minte poezioara pe care o spunea când sărea coarda, apoi a luat de jos o lingură de lemn și a început să bată într-o cutie de metal, aceeași în care fusese vopsea ce se cojea acum de pe casa bunicului.

Porumbeii s-au adunat în dreptul găurii făcute sub tavan. Unul câte unul, au intrat în hulubărie zburătăcind. Țopăiau de colo-colo, cu gâtul întins și piciorușe iuți, în timp ce își țineau trupul țanțos nemișcat, încât ar fi putut duce pe coadă o ghindă în echilibru. Ultima pasăre s-a așezat pe butoiul cu grăunțe și a înclinat din cap.

— Bună, Ducesa! a salutat-o Susan.

Pasărea – neobișnuită prin penele irizate verde-purpuriu de la gât, mai potrivite la un păun decât la un porumbel – s-a lăsat pe podea fluturând din aripi și s-a dus la Susan legănându-se pe piciorușe.

— Cred că te-am cam răsfățat.

Susan și-a turnat câteva boabe în mână, așezându-se în genunchi, și Ducesa a început să le ciugulească. Atingerea ciocului o gâdila pe Susan în palmă. Știa că n-ar trebui să hrănească din mână un porumbel – era împotriva regulilor Serviciului de porumbei, dar și ale bunicului – și că avea să creeze fără îndoială probleme dacă Ducesa urma să intre în rândurile Serviciului.

1. Joc de cuvinte intraductibil. În original, *I had a little bird, its name was Enza. I opened the window, and in flew Enza*. Citite împreună, ultimele trei cuvinte formează *influenza* (gripă).

Pasărea asta era însă diferită. Și totul din cauza unei pisici rătăcite care izbutise să-și facă loc cu ghearele pe sub ușă și le curmase viața lui Skye și Islay, neprețuții porumbei voiajori ai lui Bertie.

Cu trei ani în urmă, Susan și Bertie dăduseră peste rămășițele lui Skye în spatele butoiului cu grăunțe. Pe Islay o găsiseră în cuib cu aripa frântă, clocind oul pe care îl făcuse înainte de a fi atacată. Încercaseră să-i oblojească aripa cu scândurele și feșe, dar era prea slăbită ca să se hrănească. A clocit oul încă cinci zile înainte de a se prăpădi. Au așezat-o într-una dintre cutiile de tutun ale lui Bertie și au îngropat-o alături de Sky la marginea pădurii din Epping.

Nici una dintre porumbițe nu a vrut să clocească oul vitregit de soartă. Susan s-a încăpățânat să aibă grijă de el, deși bunicul susținea că erau prea puține șanse de izbândă în lipsa unui incubator, pe care nu și-l puteau permite. La fel de încăpățânată ca și el, Susan a scos atunci castronul albastru în care bunica obișnuia să-și mănânce fiertura de ovăz. A încălzit castronul cu apă din ceainic, a înfășurat oul cu delicatețe într-un șervet ușor umezit și l-a așezat înăuntru. După ce a pus vasul sub lampa de birou a lui Bertie, a potrivit distanța pentru temperatura ideală cu ajutorul unui termometru obișnuit, pe care îl testase mai înainte punându-l sub o porumbiță care clocea.

În următoarele două săptămâni și două zile, Susan a întors oul la fiecare opt ore și a stropit șervetul cu apă pentru a rămâne umed cât trebuia. În pofida perspectivei de a fi îngropat alături de părinții lui, oul a început să dea primele semne de viață în zorii zilei de duminică. Susan și bunicul ei nu s-au mai dus la biserică. S-au așezat pe scaun și au urmărit cu înfrigurare cum oul începe să crape puțin câte puțin. Când clopotele de la biserică din Epping au prins a bate la sfârșitul slujbei, un puișor prăpădit a venit pe lume făcându-și drum cu ciocul.

— Ce mândri ar fi fost de tine părinții și bunica! o laudase Bertie.

Susan îi zâmbise, deși simțea o apăsare în piept, și mângâiasă delicat puișorul.

Fusese o minune, dar Susan știa că pentru pasărea orfană pericolul nu trecuse de tot în lipsa laptelui de la părinți¹. Fără să-și

1. Așa-numitul „lapte de porumbel“ sau „lapte de gușă“, foarte bogat în substanțe nutritive, este secretat de mucoasa din gușa ambilor părinți.

piardă cumpătul, se apucă să facă o pastă din semințe bine măcinate și începu să hrănească puiul cu mâna. După câteva zile, mititelul reuși să se țină pe piciorușe, să dea din aripi și să ciugulească. O săptămână mai târziu, se hrănea singur alături de porumbeii din hulubărie. Atunci Susan a numit pasărea Ducesa, fără să țină seama de obiceiul bunicului, care le dădea porumbeilor voiajori numele unor îndepărtate ținuturi scoțiene, pe care nu le văzuseră niciodată.

Ducesa se făcuse o minunăție de porumbiță. Și nu era vorba doar despre înfățișarea ei, cu penajul de la gât care făcea ape sidefii. Era mai ales o pasăre deosebit de inteligentă – sau care se purta ciudat, după cum credea bunicul –, ceea ce o deosebea de toate celelalte. În timp ce porumbeii voiajori învățau să se întorcă acasă, unde erau răsplătiți cu mâncare, Ducesa părea să fie mânată de nevoia de a înțelege lumea din jurul său, precum și de o neobișnuită curiozitate, ascunsă în spatele ochilor săi aurii. În loc să se amestece printre suratele sale, Ducesa se mulțumea să le privească cum ciugulesc, în timp ce stătea cocoțată pe umărul lui Susan și găngurea drept răspuns la cuvintele ei, ca și cum porumbiței îi făcea plăcere să ia parte la conversație. Încă și mai uluitoare era forța ei; de regulă, era prima care se întorcea acasă după ce porumbeilor li se dădea drumul pe un teren de antrenament aflat la mare distanță de casă. Odată, Bertie i-a spus lui Susan că Ducesa se întorcea prima doar din dorința de a se bucura câteva minute în plus de întreaga ei atenție. Susan izbucnise în râs, dar știa că în vorbele lui era un sâmbure de adevăr.

În timp ce Susan mângâia porumbița pe spate cu un deget, a început să sune o sirenă. A încremenit. Mai întâi s-a auzit un huruit scăzut, care a tot crescut până la un urlet asurzitor, stingându-se apoi încet, doar pentru a o lua de la capăt. A simțit cum i se face pielea de găină pe brațe. Porumbeii s-au împrăștiat zburătăcind. Pereții trepidau. Tava cu grăunțe zdrăngănea.

Ușa se deschise cu putere. Bunicul său, un bătrân cu picioare deformate de boală care avea pe cap o cască veche de soldat, a strigat: — Luftwaffe¹!

1. Forțele aeriene militare ale Germaniei în al Doilea Război Mondial.

A venit la ea și a tras-o de mână. Susan a văzut ușa cu arc închizându-se în urma ei și pe Ducesa stând liniștită pe pământ, în timp ce toți ceilalți porumbei se risipiseră.

— Ducesa!

Susan s-a smuls din strânsoare, a izbit ușa cu putere și a apucat pasărea de jos.

Cu Ducesa vârată sub braț, Susan a luat-o la fugă în urma lui Bertie spre adăpost, așa cum repetaseră de atâtea ori, rugându-se de fiecare dată ca această zi să nu vină niciodată. Amândoi știau însă că era doar o chestiune de timp. În vreme ce fugeau peste câmp, lăsând în urmă alte hulubării, sirena a început să urle din direcția aerodromului din North Weald.

Bertie s-a oprit din alergat ca să-și mai tragă sufletul și să-și ridice casca veche care îi tot cădea pe ochi.

— Grăbește-te! i-a strigat el.

Înainte să ajungă ei la adăpost, sunetul sirenei s-a stins, înlocuit însă la scurt timp de zumzetul unor bondari de metal. Susan și-a ridicat privirile spre cer, a înghițit în sec, apoi a împins spre spate casca lui Bertie. Sute de bombardiere inamice și aproape de două ori pe-atâtea avioane de luptă întunecau cerul de după-amiază ca un roi de muște negre. Apoi au auzit artileria antiaeriană bubuind. Dedesubtul armadei aeriene au izbucnit exploziile negre.

Adăpostul era o movilă mare aflată sub coroana unui fag bătrân. Malul de pământ, acoperit acum de o iarbă deasă, se pierdea în pășune. Cu excepția ușii care îl făcea să semene cu o căsuță de hobbiți, refugiul era bine camuflat. Susan îl ajutase pe bunicul său să termine adăpostul; umpluse roabe întregi cu pământ și amestecase cimentul în găleți pentru a tencui pereții dinăuntru, întăriți cu bucăți de cărămidă și fier rămase după demolarea unei fabrici de conserve. Pentru intrare, folosiseră ușa de la o magazie veche.

Când au ajuns la movilă, burțile bombardierelor s-au deschis. În loc să se pună la adăpost înăuntru, au rămas fără voia lor cu ochii ațintiți, în pofida pericolului, la avioanele de vânătoare Hurricane ale RAF¹ care treceau razant pe deasupra copacilor și

1. Royal Air Force – Forțele Aeriene Regale ale Marii Britanii.

apoi se înălțau brusc spre cer. Din păcate, escadrila a fost dureros de mult depășită ca număr când asupra lor s-au năpustit avioanele de escortă inamice însemnate cu Crucea de Fier. Aparatele RAF au opus o rezistență scurtă, dar eroică. Un avion a explodat după ce salvele inamice i-au străpuns rezervorul de combustibil, împrăștiind șrapnele deasupra pădurii din Epping. Altul, care își pierduse coada, a intrat în picaaj, răsucindu-se și prăbușindu-se pe un câmp. Nici urmă de pilot parașutat. Avioanele britanice au fost doborâte rând pe rând, iar cele câteva scăpate aproape neatrinse s-au îndepărtat cu motoarele fumegând.

Susan și Bertie s-au uitat după avioanele inamice care se îndreptau în zbor către Londra, aflată la nici douăzeci de kilometri depărtare, întâmpinate doar de tirul imprecis al antiaerienei. Semnțele distrugerii aruncate din bombardiere cădeau acum șuierând pe pământ.

— Dumnezeu mare!

De la primele bombe explodate, pe obrajii lui Susan au început să curgă lacrimile.

La lăsarea serii, după zecile, poate chiar sutele de incendii, zarea părea că arde înspre Londra. Odată cu întunericul, s-a iscat un alt val de bombardiere care și-au lepădat încărcăturile toată noaptea, folosindu-se de focurile izbucnite deja pentru a nimeri ținta. Bombele incendiare de un alb incandescent fulgerau. Ecoul exploziilor umplea aerul.

Bombardamentul a încetat la 4:30 dimineața. Susan s-a dus la Bertie, care era așezat pe jos, și l-a ajutat să se ridice. Târându-se pe picioarele nesigure, bătrânul a intrat în adăpost, apoi s-a ghemuit pe un pat de campanie, cu casca pe față. Susan nu putea să doarmă. A rămas afară privind incendiile din zare, cu Ducesa cuibărită în brațele sale. Zgomotul infernal nu înceta nici o clipă, pe măsură ce mereu alte și alte avioane germane treceau în zbor pe deasupra, acoperind stelele și luna la pătrar. A închis ochii și s-a rugat ca avioanele să nu mai vină. S-au întors însă în seara următoare. Și iarăși, în serile de după aceea.

Capitolul 2

BUXTON, MAINE – 8 SEPTEMBRIE 1940

Atras de scârțâitul balansoarului din verandă și de mirosul de alună prăjită al cafelei de cicoare, Ollie Evans a deschis ușa cu plasă. Și-a găsit părinții legănându-se încet în balansoarul de pe verandă. Împărțeau pătura de lână și cana cu cafea, pe când soarele portocaliu se ridica deasupra câmpurilor de cartofi strălucind de rouă.

Ollie a remarcat că mama ținea în mână cana grosolană de un verde mâlos pe care el o modelase la ora de lucru manual în clasa a șaptea. A izbucnit în râs:

— Unde-ai găsit-o?

Mama a ridicat din umerii pe care se odihneau câteva șuvițe decolorate de păr castaniu. A luat o înghițitură și aburii s-au înălțat în aerul rece.

El nu mai era băiețelul de atunci. Avea aproape un metru optzeci, păr castaniu ondulat și ochi de culoarea mierii – cadou de la mama. Gropița din bărbie era de la tata. Când s-a așezat pe treptele verandei, l-a încercat senzația neliniștitoare că ar fi trebuit să fie în altă parte. Era firesc ca în fiecare toamnă să stea acasă cu părinții. La urma urmei, cele mai multe școli îi trimiteau pe elevi în vacanță pe durata culesului de cartofi. Din păcate însă, vacanța lui dura tot anul.

— Sunt mândru de tine, fiule, i-a spus tatăl său.

— Pentru ce? l-a întrebat Ollie.

— Pentru că pui familia pe primul plan, i-a răspuns tatăl, luând cana întinsă de soție. Îmi pare rău că ai rămas acasă, a mai spus el și a sorbit o gură de cafea. Nu-i corect să stai cu noi tot timpul, a continuat apoi și a smucit bastonul care atârna de marginea balansoarului.

— Nu-ți face griji. Ferma e mai importantă. La fel și voi.

Cu trei ani în urmă, cizma plină de noroi a tatălui alunecase de pe ambreiajul tractorului în timp ce încerca să scoată un ciot din pământ. Tractorul se răsturnase, prinzându-i piciorul drept; i-a zdrobit șoldul, iar femurul s-a rupt în două locuri. Ollie se opintise să ridice tractorul, dar fusese prea greu. A săpat atunci în jurul lui cu o cazma găsită în șopronul din grădină și l-a scos pe tatăl său de dedesubt. Mama chemase ambulanța. Până să sosească, a scormonit și ea pământul cu mâinile goale, rupându-și trei unghii. Vindecarea fusese anevoioasă, două operații și nenumărate ședințe de recuperare solicitante. Cârpit cu sârme și șuruburi, tatăl său era în stare acum să ducă la bun sfârșit o parte din treburile de la fermă, mai puțin aratul și stropitul cartofilor. Sforțarea de a apăsa pedalele era prea mare pentru piciorul șubred. Nu părea să-i pese că se mișca încet ca melcul, că încheieturile îl dureau tot timpul sau că își târa piciorul în mers. Îl doborâse însă faptul că nu mai putea zbura; părul lui, cândva negru, încărungișe cu fiecare zi petrecută la sol, ca și cum altitudinea joasă îi grăbea îmbătrânirea.

Mama a întins mai bine pătura care le învelea genunchii, i-a luat cana din mână și i-a întins ziarul.

Tatăl lui și-a scos elasticul de cauciuc din jurul ziarului, și l-a trecut după arătător, l-a întins, apoi i-a dat drumul în direcția lui Ollie. Băiatul s-a aplecat, chiar dacă i-a trecut zbârnâind la aproape jumătate de metru deasupra capului.

Zâmbetul de pe fața tatălui s-a stins însă după ce a deschis ziarul.

— Dumnezeu!

Mama a făcut ochii mari.

— Au bombardat Londra, a spus el, arătându-i ziarul.

— Bieții oameni!

Ollie s-a dus la ei și a citit titlul fără să-și creadă ochilor: *Naziștii lovesc! Avioanele germane atacă Londra!*

A răsufflat adânc.

— Naziștii au ocupat Franța într-o lună, a spus tatăl. Fără ajutorul nostru, cuceresc Anglia într-un an. Și până să ne dezmeticim, ne vom trezi că submarinele lor se iau la întrecere în Casco Bay¹.

1. Golf la țarmul statului Maine.